

Závěrečná zpráva k projektu „Společně a efektivně proti korupci“

Město Liberec dlouhou dobu slouží jako modelový příklad korupcí a klientelismem prosáklého města, proto je naším hlavním cílem nejen změnit tuto sociální realitu, ale zároveň nám jde i o to, aby se do boje s těmito negativními jevy naší společnosti zapojila co nejširší společnost občanů. Dlouhé roky převládala u zdejších lidí apatie, média mlčela a to vše mělo za důsledek ještě větší aroganci ze strany politiků a vlivných podnikatelů. V poslední době se ale zdá, že se zdejší společnost probouzí, konkrétní obvinění i žaloby dávají tušit, že nikdo není beztrestný a i média jsou daleko více odvážnější než tomu bylo před několika lety. Nicméně jen promyšlený a systematický postup proti korupci může přinést výraznější úspěchy.

V roce 2010 jsme díky dotaci MV ČR realizovali tyto aktivity:

1. Vytvoření neformální občanské protikorupční koalice

Na základě zkušeností a znalostí libereckého prostředí (např. občanská sdružení, neziskový sektor, významné osobnosti...) jsme připravili seznam občanů, které jsme posléze oslovili a vyzvali je k zapojení se do projektu. Projekt samotný jsme oficiálně veřejnosti představili na konferenci s názvem **„Je korupce závažný společenský problém, a pokud ano, existují jeho řešení?“**, kterou jsme uspořádali 1. 6. 2010 v liberecké knihovně. Pozváni byli zástupci státního zastupitelství, Policie ČR, Ministerstva vnitra ČR, Nejvyššího kontrolního úřadu, Pozemkového fondu ČR, Krajského úřadu Libereckého kraje i liberecké radnice. Ne všichni pozvaní se do projektu zapojili, nakonec se nám ale podařilo vytvořit

neformální koalici, která zahrnovala zástupce občanských sdružení, samotné občany i některé zdejší podnikatele. S jejich pomocí jsme pak například mohli vytvořit i distribuovat předvolební zpravodaj, který se zabýval korupcí a klientelismem ve městě.

2. Vytvoření protikorupční strategie pro Liberec

Na základě spolupráce s lidmi ze zmíněné koalice a po odborné stránce s Transparency International a Oživení, o.s. jsme vypracovali „**40 bodů proti korupci a klientelismu v Liberci**“. Jedná se o soubor systémových kroků a změn, které jsme představili libereckým občanům na veřejné debatě na podzim tohoto roku. Vycházeli jsme jednak ze spolupráce se zmíněnými organizacemi, ale i z příkladů ze zahraničí i měst, která jednotlivé dílčí kroky již zavedli (např. Hrádek n. Nisou, Semily – zveřejňování výběrových řízení na internetu). Ve strategii nechybí ani často diskutované nástroje, které mají pomoci v boji s korupcí jako je např. vyloučení firem na anonymní akcie ze seznamu uchazečů o veřejnou podporu, vytvoření „černého seznamu“ firem, které v minulosti prokazatelně poškodily město, změna komunikace s veřejností atd. Ke strategii jsme vytvořili petici, se kterou se obrátíme na městské zastupitele. V dnešních dnech, i s pomocí členů protikorupční koalice, sbíráme pod petici podpisy.

3. Rozklíčování jednotlivých kauz, medializace případů korupčního jednání

Na začátku této aktivity vždy stojí mravenčí práce po nejrůznějších archivech, shánění informací a skládání mozaiky. Následují odborné (např. stavařské nebo právní) analýzy, sepsání případu, medializace a popřípadě tvorba trestního oznámení. V tomto úsilí – zejména odbornou pomocí - nám pomohli jak lidé ze zmíněné neformální protikorupční koalice, tak

například Transparency International či Oživení o.s. Pro ilustraci uvádíme některé případy.

Pozemky v Harcově

V rámci příprav na Mistrovství světa v lyžování, směnilo město, skrze vlastní akciovou společnost, nemovitý majetek v hodnotě několika milionů, aby získalo malou budovu u lanovky na Ještěd (kterou nakonec nepoužilo), která byla zakoupena předtím zhruba za 400 tisíc. Mezi majetkem, které město směnilo byly i rozsáhlé pozemky v Harcově, které získal zdejší podnikatel, a k nim ještě slib od primátora, že mu bude zajištěna změna územního plánu a pokud se tak nestane, zaplatí město pokutu 900 000 Kč. Pozemky se nacházejí na území CHKO Jizerské hory, nový majitel ale přesto začal stavět. Po upozornění na tuto skutečnost se nám podařilo sehnat během tří dnů cca 460 podpisů a naši zástupci mohli vystoupit jako zástupce veřejnosti na veřejném projednávání příslušné změny územního plánu a upozornit na zmíněné skutečnosti. Případ jsme rovněž medializovali – Česká televize o něm natočila reportáž v pořadu Reportéři ČT. V současné době celý případ řeší Policie ČR (na základě dřívějšího trestního oznámení na zmíněnou městskou akciovou společnost).

Jáma na Perštýně.

Dnes je liberecké centrum zohyžděno obrovskou jámou, která zde zbyla po nevydařeném investorském záměru na zbudování obchodního centra a v důsledku toho hrozí státu arbitráž o 1,9 miliardy korun. Celý případ začal tak, že město dopustilo (mělo na to několik let), aby zdejší významný podnikatel skoupil pozemky v lokalitě, kde byl naplánován transitní okruh pro průmyslovou zónu. Tento podnikatel posléze směnil pozemky za parcely v centru města, aby je následně prodal, prostřednictvím nakoupení akcií anonymní kyperské firmy, investorovi za

cca 200 milionů korun. Výsledkem je znetvořené centrum města, hrozba mezinárodní arbitráže za zmařenou investici (později vyšlo Ministerstvo pro místní rozvoj vstříc sousednímu obchodnímu domu a uznalo ho za účastníka stavebního řízení) za téměř dvě miliardy. Kauzu jsme medializovali a vydali ji našem zpravodaji.

4. Provoz a rozšíření návštěvnosti serveru

www.nasliberec.cz

Díky naší roky trvající aktivitě a práci se rozrůstá i povědomí o webu www.nasliberec.cz. Zatímco v době kdy byl spuštěn (jaro) byla jeho návštěvnost pár desítek lidí denně, nyní se na něj podívá zhruba 600-700 jednotlivých čtenářů. V době, kdy zájem o věci veřejné kulminoval, zejména kolem voleb, měl web návštěvnost až tisíc lidí. Vedle role alternativního média, které informuje o kauzách, ale i příkladech dobré praxe, je web důležitý i proto, že přináší podrobné informace o docházce, aktivitách a hlasováních jednotlivých zastupitelů, včetně upozornění na důležité body jednání zastupitelstva. Tyto informace jsou pro většinu lidí zatím prakticky nedostupné. Rovněž poskytujeme mediální prostor pro nejrůznější občanská sdružení nebo samotné občany.

5. Pořádání (nejen) předvolebních debat

V roce 2010 jsme uspořádali tři veřejné debaty. První debata pod názvem „**Jak změnit Liberec za 540 milionů?**“ z 27. dubna 2010, se týkala operačního programu, skrze který jdou do Liberce peníze z EU na zkvalitnění života občanů ve městě. Symbolicky jsme tuto debatu uspořádali v chátrajícím, secesním a nejstarším kině ve městě, abychom ukázali, na co se dá zapomenout. Během debaty jsme uspořádali anketu, ve které jsme položili otázku, co si občané nejvíce přejí změnit a do čeho

investovat. Debata i anketa se setkala s velkým zájmem. Přišlo na ní více jak 150 lidí.

Druhou debatu – konferenci s názvem **„Je korupce závažný společenský problém, a pokud ano, existují jeho řešení?“**, jsme uspořádali 1. 6. 2010 v liberecké knihovně. Pozváni byli zástupci státního zastupitelství, Policie ČR, Ministerstva vnitra ČR, Nejvyššího kontrolního úřadu, Pozemkového fondu ČR, Krajského úřadu Libereckého kraje i liberecké radnice. Veřejnost i přítomní hosté byli seznámeni s naším projektem a vyzváni, aby se do něj zapojili.

Třetí debatu jsme pojali jako předvolební, uspořádali jsme ji týden před komunálními volbami, 7. října 2010, v liberecké knihovně. Byli pozváni všichni kandidáti na libereckého primátora. Během debaty jsme představili námi vypracovanou strategii **„40 bodů proti korupci a klientelismu v Liberci“**. Debaty se aktivně účastnili i zástupci Transparency International.

6. Vydání a distribuce předvolebního protikorupčního zpravodaje

V nákladu 45 tisíc kusů jsme vydali a zajistili roznos do všech libereckých domácností protikorupční zpravodaj *Náš Liberec*, který byl jednak shrnutím naší práce za poslední období, ale přinesl i ukázky konkrétního hlasování zdejších politiků, případy největších kauz, které vykazují rysy korupčního a klientelistického jednání nebo rozhovory na téma boje s korupcí s jednotlivými kandidáty napříč politickou scénou. S tvorbou i distribucí nám pomáhali členové neformální liberecké protikorupční koalice.

7. Seminář – výměna praktických zkušeností.

10. 2. 2011 uspořádáme v galerii Krásný ztráty seminář pro české a moravské watchdogové organizace, na kterém je chceme seznámit s výsledky naší práce. Zamyslet se nad rolí občanského aktivismu a vyměnit si zkušenosti. Snad to nebude znít neskromně, ale jsme přesvědčeni, že za pět let naší práce jsme dosáhli jistých úspěchů a zároveň si myslíme, že by se případ Liberce a zapojení občanů do boje s korupcí mohl v lepším stát modelovým případem pro ostatní obce.

Celkové zhodnocení přínosu projektu:

Povedlo se vytvořit neformální uskupení lidí, kterým problematika korupce, potažmo osud celého města není lhostejný. Jeho členy jsou mladí lidé i důchodci, lidé z neziskového sektoru i úspěšní podnikatelé. Odrazem toho se zdají být i politické změny ve městě. Okruh těchto lidí se stále zvětšuje.

Zvýšil se a pravidelně se zvyšuje počet lidí, kteří se o problematice korupce a klientelismu v našem městě a kraji dozvídají a to zejména díky fungování webu www.nasliberec.cz , prezentaci naší práce v médiích, tiskovým zprávám a podobně.

Došlo k dotažení několika dalších významných kauz, které zásadním způsobem ovlivnily chod města a zejména jeho rozpočtu. Zároveň se i podařilo zabránit některým nezákonným jednáním.

Byla vytvořena ucelená protikorupční strategie, u které se budeme snažit o její přijetí, coby závazného dokumentu v zastupitelstvu. Již nyní máme podporu desítek občanů a nezanedbatelné části zastupitelů.

Byly uspořádány veřejné debaty. Prohloubilo se tak povědomí lidí o možnosti zlepšení jejich života a domovů skrze fondy EU nebo se mohli osobně seznámit s kandidáty do vedení města.

Byl vydán časopis, který přinesl shrnutí celé naší práce a ukázal na zásadní kauzy ve městě, kterým se média buď přímo vyhýbala nebo jim z neznalosti věci nevěnovala pozornost. Po jeho vydání se nám ozvala řada lidí, kteří se později aktivně zapojili.

Liberec by se mohl v budoucnu stát modelovým příkladem občanské iniciativy namířené proti korupci a klientelismu, stejně tak jako v minulosti proslul spojením politiky a velkého byznysu. Na tomto chceme do budoucna systémově a promyšleně pracovat.

Ke všem těmto výsledkům naší práce přispělo zásadní měrou Ministerstvo vnitra České republiky skrze dotaci, kterou nám na rok přidělilo. Tímto Vám za Vaši podporu ještě jednou děkujeme.

Pokud bude třeba poskytnout další informace, jsme připraveni je obratem zaslat.

Vypracoval Jaroslav Tauchman

V Liberci 31.1.2011